

דבר העורכים

פיוטי הקודש של עם ישראל קשורים בעבותות לשוניים ומסורתיים למדרש ולהגות חז"ל, ואין צריך לומר לפסוקי מקרא, המסתירים בחובם מדרשים הבאים בעקביהם, אשר על כן החלטנו להפנות אלומת אור לפיוט ולהקדיש לו מקום בבימה זו. **דרך אגדה** חברה הפעם לכתב העת **פרקי שירה**, היוצא לאור מטעם הקתדרה לחקר הפיוט והוראתו, בעריכת פרופ' י' דיסון ופרופ' א' חזן. הגיליון שלפנינו מציג פיוטים מיוחדים וייחודיים. פיוטים הקשורים למועדי ישראל ולהתמודדות של עם ישראל עם הקמים עליו לכלותו.

בנימין בר תקוה מציג פיוט קדושתא (מן העתיקים ביותר בדברי ימי הפיוט) לראש השנה 'אביר האזרחים לאור עולם כְּפָצָא' ובוחן את מאפייני הקדושתא ואת ייחודה. יוסף יובל טובי מנתח שמונה פיוטים לאידועים ליחיא בן מְפָצֵל, פיוטים שנמצאו בקובץ תימני קדום של פיוטי סליחות לאשמורת וליום הכיפורים. טובי מתאר מטבעות לשון ושימושים לשוניים בפיוטים שאינם מוכרים ממקומות אחרים.

ומיום הכיפורים לפורים – רחל חיטין משיח ואפרים חזן מנתחים במאמרם פיוטים שנכתבו לכבוד ימי פורים שני – פורים אָדום. הפיוטים המשופעים בשיבוצים מקראיים וברמיזות המובאים במאמר נאמרו בשבת שלפני פורים אדום (שהוא מעין שבת 'זכור' לפורים שני) ובפורים שני עצמו. עוד בנושא פורים – יעל מאלי מתארת תמונות מבית הכנסת בדורא אירופוס שהמאיירים שילבו בהן מדרשים בתיאור הסצנות המקראיות. מאלי מתמקדת במאמרה בתמונות על מגילת אסתר.

פיוטים שנכתבו בהשפעת הפולמוס עם הנצרות והמאבק עמה מובאים בקובץ זה בשני מאמרים – אתי בן סעדון מנתחת במאמרה את הקדושתא 'שופך שיחי' לרבי שמעון בר צמח דוראן. הקדושתא מתארת את אימת היהודים מחילות הנוצרים המאיימים עליהם להמיר את דתם. בקדושתא מתואר הפולמוס עם הנצרות ובקשת הדובר שה' יציל את בניו ויפרע מהנוצרים. ישראל רוזנסון חושף את יצירתו של רבי יוסף מקרטש ואת התייחסותו לאירועי תקופת הכתיבה שלו – הפרעות בירוק. רוזנסון מציג את שיקועם של הפרעות ושל הוויכוח היהודי-נוצרי בפיוטי רבי יוסף לצד כתיבה הלכתית וספרות פולמוס.

ועוד בקובץ זה – תמר לביא מביאה במאמרה קינות לנפטרים מתוך הקובץ 'נאות מדבר' לרבי רפאל מונסיגו ומתארת את ייחודן של חמש קינות על מות קרובים ועל מתים מאסונות (רעש) בצפת ובטבריה. ובמאמר נוסף תמר לביא ויהושפט נבו מנתחים את הפיוט 'אדון מועד כתקח מישרים לשפוט בתעצומיך' בזיקתו למדרשים ולדברי אגדה.

אנו מקווים כי קריאת מאמרי הקובץ תרבה ותוסיף לקוראים בו ותחזק את המודעות לפיוטים ולזיקתם לעולם האגדה.

העורכים